CZU: 32:316.4.063.3-027.511(478) **https://doi.org/10.59295/sum10(220)2025_09**

REPUBLICA MOLDOVA: ÎNTRE AMBIȚIILE GLOBALE ȘI INFLUENȚA RUSĂ

Oleg URSAN,
Universitatea de Stat din Moldova

Republica Moldova se confruntă continuu cu o instabilitate politică pronunțată, evidențiată prin schimbări frecvente de guverne, alianțe fragile și o competiție constantă pentru dominanță, ca urmare a influenței ruse pe teritoriul țării. Această situație internă instabilă este adesea agravată de o istorie a corupției sistematice și a capturării statului, care subminează încrederea cetățenilor și eficacitatea instituțiilor. Cu toate că integrarea economică și accesul la piețe externe oferă oportunități de dezvoltare, slăbiciunile interne o fac susceptibilă la impactul șocurilor economice globale, influențe exterioare destabilizatoare și problemele legate de migrație. Capacitatea de a-și valorifica potențialul european și de a se afirma ca stat democratic este profund influențată de abilitatea de a depăși diviziunile politice interne și de a crea instituții rezistente, capabile să facă față complexității lumii actuale.

Cuvinte-cheie: *Republica Moldova, globalizare, instabilitate politică.*

THE REPUBLIC OF MOLDOVA: BETWEEN GLOBAL AMBITIONS AND RUSSIAN INFLUENCE

The Republic of Moldova consistently grapples with significant political instability, marked by frequent government changes, fragile coalitions, and an ongoing struggle for power. This fragile internal situation is often exacerbated by a legacy of systemic corruption and the phenomenon of state capture, which undermine public trust and institutional effectiveness. While economic integration and access to external markets offer development prospects, internal weaknesses make it vulnerable to global economic shocks, destabilizing external influences, and migration challenges. The capacity to realize its European potential and solidify itself as a democratic state largely depends on overcoming internal political divisions and building resilient institutions capable of navigating the complexities of the contemporary world.

Keywords: *Republic of Moldova, globalization, political instability.*

Introducere

Indiferent de perioada istorică, Republica Moldova se află permanent la o răscruce strategică, dar extrem de vulnerabilă, din punct de vedere geopolitic. Aspirând la integrarea europeană și confruntându-se cu provocările globalizării, țara se luptă, în același timp, cu o instabilitate politică internă. Această discrepanță generează o situație contradictorie: pe de-o parte, Republica Moldova este nevoită să se adapteze treptat la o lume în transformare, iar pe de altă parte, ciclurile sale politice interne, cu orientări în principal „pro-ruse” sau „pro-europene”, care se caracterizează prin schimbări frecvente de guvern și o luptă constantă pentru control, subminează această abilitate.

Factorii-cheie ai turbulențelor interne sunt:

1. conflictul nerezolvat din regiunea transnistreană;
2. statutul specific al UTA Găgăuzia;
3. schimbarea constantă a elitelor politice, care îngreunează formularea unei strategii de stat pe termen lung;
4. lobbying-ul rusesc cu principii și moștenire sovietică în societate;
5. corupția.

Actualitate

Prezenta lucrare își propune să analizeze interconexiunea dintre turbulențele politice interne și capacitatea Republicii Moldova de a răspunde eficient provocărilor globale, susținând că instabilitatea nu doar împiedică adaptarea, dar și agravează impactul factorilor externi.

Reamintim că globalizarea este un proces multidimensional, care cuprinde interdependența economică, integrarea politică, schimburile culturale sau, la mod general, „fenomen de transformare a lumii într-o unitate, care se manifestă la scara întregului glob, prin mijloace specifice" (DEX).

Fără echivoc, globalizarea deschide noi oportunități, cum ar fi: acces la piețe mari, investiții, asistență economică și politică internațională. La fel, globalizarea provoacă amenințări semnificative: vulnerabilitate economică, influență culturală, presiune geopolitică, migrație masivă etc.

În domeniul științelor politice, instabilitatea politică se referă la o situație marcată de imprevizibilitatea activităților politice și de schimbări repetate ale regimurilor sau conducătorilor. Consecințele acestei instabilități pentru o națiune pot fi devastatoare, deoarece afectează abilitatea de a realiza planificări strategice pe termen lung, de a aplica reforme și de a dezvolta parteneriate internaționale durabile.

Filele de istorie au ilustrat deja numeroase organe centrale executive ale puterii de stat din Republica Moldova, care între anii 1991 și până în prezent au manifestat, într-o anumită măsură, abilități de a face față provocărilor internaționale, cum ar fi:

1. Valeriu Muravschi – 28 mai 1991 – 1 iulie 1992;
2. Andrei Sangheli – 1 iulie 1992 – 24 ianuarie 1997;
3. Ion Ciubuc – 24 ianuarie 1997 – 17 februarie 1999;
4. Ion Sturza – 12 martie 1999 – 21 decembrie 1999 (interimar din 17 februarie 1999);
5. Dumitru Braghiș – 21 decembrie 1999 – 19 aprilie 2001;
6. Vasile Tarlev – 19 aprilie 2001 – 31 martie 2008;
7. Zinaida Greceanîi – 31 martie 2008 – 14 septembrie 2009;
8. Vitalie Pîrlog – 14 septembrie 2009 – 25 septembrie 2009 (interimar);
9. Vlad Filat – 25 septembrie 2009 – 25 aprilie 2013 (interimar din 5 martie 2013);
10. Iurie Leancă – 25 aprilie 2013 – 18 februarie 2015 (interimar din 12 decembrie 2014);
11. Chiril Gaburici – 18 februarie 2015 – 22 iunie 2015;
12. Natalia Gherman – 22 iunie 2015 – 30 iulie 2015 (interimar);
13. Valeriu Streleț – 30 iulie 2015 – 29 octombrie 2015;
14. Gheorghe Brega – 29 octombrie 2015 – 20 ianuarie 2016 (interimar);
15. Pavel Filip – 20 ianuarie 2016 – 8 iunie 2019;
16. Maia Sandu – 8 iunie 2019 – 14 noiembrie 2019;
17. Ion Chicu – 14 noiembrie 2019 – 6 august 2021 (interimar din 31 decembrie 2020);
18. Natalia Gavrilița – 6 august 2021 – 16 februarie 2023;
19. Dorin Recean – 16 februarie 2023 – 30 octombrie 2025;
20. Alexandru Munteanu – 31 octombrie 2025 – până în prezent.

Compendium

Valeriu Muravschi a deținut funcția de prim-ministru al Republicii Moldova într-una din cele mai complexe și decisive perioade din istoria țării – din mai 1991 până în iulie 1992. Cabinetul său de miniștri, format în primii ani de independență, s-a confruntat cu provocări colosale care au definit parcursul ulterior al țării.

Una dintre principalele sarcini ale guvernului Muravschi a fost consolidarea statalității după destrămarea URSS. În această perioadă au fost puse bazele noului sistem economic și au fost realizate progrese semnificative pentru instaurarea monedei naționale – leul moldovenesc, un element esențial al suveranității și al independenței economice. Aceste acțiuni au fost vitale pentru întărirea poziției acestui nou stat în comunitatea internațională. Cu toate acestea, cea mai intensă și dramatică provocare întâmpinată de guvernul Muravschi a fost legată de situația din regiunea transnistreană. Creșterea tensiunilor și confruntările armate ulterioare pe Nistru au constituit o încercare extrem de dificilă pentru Republica Moldova, care rămâne nerezolvată până în prezent.

În acest moment crucial al evoluției Republicii Moldova, putem discuta despre impactul Federației Ruse asupra politicii interne a țării. Există o opinie fermă că Rusia ar fi putut avea un rol în determinarea demisiei guvernului condus de Valeriu Muravschi, în mod special în ceea ce privește conflictul din Transnistria. Este

bine cunoscut faptul că Rusia a sprijinit în mod activ separatiștii transnistreni, oferindu-le asistență militară, economică și politică. Prezența Armatei a 14-a ruse pe teritoriul regiunii transnistrene a fost esențială în desfășurarea conflictului, iar acțiunile sau lipsa acestora au avut un impact direct asupra evoluției evenimentelor. Rusia a utilizat forțele sale ca un instrument de presiune asupra Moldovei care devenea recent independentă.

Se cunoaște faptul că înlocuirea lui Muravschi cu Andrei Sangheli, la 1 iulie 1992, a fost considerată una dintre condițiile formulate de Federația Rusă pentru încetarea focului în regiunea transnistriană. Acest lucru indică o implicare directă a Rusiei în afacerile interne ale Moldovei și dorința sa de a instala un guvern mai loial intereselor rusești sau, cel puțin, dispus la compromisuri.

Pe lângă presiunea militară, Rusia, probabil, a exercitat și presiuni diplomatice asupra conducerii Republicii Moldova, inclusiv asupra președintelui Mircea Snegur, pentru a obține schimbarea unui guvern, care ar fi fost perceput ca fiind prea ferm sau neconstructiv în privința regiunii transnistrene.

În anul 1998, Valeriu Muravschi a ajuns deputat în Parlament pe listele Blocului „Pentru o Moldovă Democrată și Prosperă”, condus de Dumitru Diacov. Iar în 2002 a stat la baza creării Partidului Liberal. Valeriu Muravschi, politicianul şi omul de afaceri, s-a stins din viaţă în 2020, la vârsta de 70 de ani.

Începând din anul 1992, premierul Andrei Sangheli propune un plan de acțiune, bazându-se pe circumstanțele pe care țara le întâmpina în acel moment: „din 1990, volumul PIB-ului a scăzut cu mai mult de 46%”, iar venitul național a fost diminuat cu aproximativ 45%. Scăderea standardului de viață al cetățenilor, creșterea bruscă a prețurilor pentru bunurile de consum, necesită o intervenție rapidă în sprijinul populației”. Pentru prima oară, într-un document oficial guvernamental, sunt abordate dificultățile social-economice și efectele tranziției către economia de piață, precum și necesitatea de a promova o politică socială echilibrată. Ca urmare, Guvernul demarează procesul prin care sunt încheiate acorduri bilaterale cu statele CSI și cele occidentale, vizând reglementarea migrației forței de muncă și ratificarea convențiilor OIM referitoare la muncă, șomaj și protecția socială pentru șomeri [1].

În programul de activitate al Executivului pentru intervalul 1994-1997 se afirmă că „procesul de democratizare a societății, reformarea economiei și crearea condițiilor necesare pentru îmbunătățirea standardului de viață vor deveni realizabile numai atunci când vor fi considerate un obiectiv comun de către toate forțele politice responsabile și instituțiile statului”. Obiectivul principal pentru al doilea Guvern condus de Andrei Sangheli era „întărirea stabilității, suveranității politice și economice a Republicii Moldova”. Din cauza instabilității politice, acest Guvern a fost demis, iar solicitarea a fost aprobată de Parlament pe data de 3 decembrie 1996, fiind publicată pe 12.12.1996 în Monitorul Oficial, Nr. 80, art. 759.

Pe data de 25 ianuarie 1997 a fost format un nou cabinet de miniștri, cu Ion Ciubuc în funcția de prim-ministru, acesta fiind membru al Partidului Democrat Agrar din Moldova. În planul de activitate pentru anii 1997-1998 au fost subliniate trei obiective principale: întărirea statalității, restabilirea unității naționale, continuarea reformelor în direcția dezvoltării unei economii de piață cu orientare socială, garantarea securității naționale, lupta împotriva corupției și criminalității.

Este important de menționat că în programul de activitate a Guvernului erau menționate efectele tranziției către economia de piață a Republicii Moldova: „economia națională și nivelul de trai al cetățenilor continuă să fie într-o condiție extrem de precară, iar procesele de reformare a economiei naționale sunt pline de contradicții și implică costuri sociale ridicate. Activitățile investiționale nu au fost reluate. PIB-ul și producția industrială au scăzut cu 8%, iar cea agricolă – cu 13%. Astfel, problema social-economică a țării este agravata de criminalizarea domeniului economic, furtul bunurilor și al produselor din întreprinderi și exodul capitalului din țară [2].

În urma noilor alegeri, al doilea Guvern condus de Ion Ciubuc a fost instituit pe 22 mai 1998, fiind susținut de Coaliția pentru Democrație și Reforme, pentru o perioadă de aproximativ 10 luni. Principalul scop al legislativului era „de a depăși criza, de a moderniza țara, de a se apropia de Europa, de a întări relațiile bilaterale în cadrul CSI, a participa activ la procesele de integrare europeană și internațională”. Documentul referitor la acest proiect subliniază că situația creată în țară a fost rezultatul evenimentelor care au început în anul 1991, dar datoria externă la 1 ianuarie 1998 era de 1,2 miliarde de dolari americani, reprezentând peste 64% din PIB, un nivel considerat critic pentru economia națională (BNS).

În aceste circumstanțe, Executivul a concentrat atenția și asupra politicii sociale, având ca obiectiv reducerea nivelului de șomaj prin desfășurarea lucrărilor publice, ca metodă de angajare temporară și revizuirea sistemului de salarizare, prin implementarea unor mecanisme de stimulare variabilă a angajaților în funcție de eficiența muncii lor. De asemenea, cabinetul condus de Ion Ciubuc s-a concentrat în mod special pe reformarea sistemului de pensii, garantând pensii minime tuturor cetățenilor care ating vârsta de pensionare, fără a ține cont de durata timpului de muncă, precum și pentru cei care nu pot munci și stabilind pensii pentru vechimea în muncă, care se determină în funcție de perioada activității și suma contribuției individuale. În domeniul migrației muncii, Executivul a propus elaborarea unui cadru legislativ pentru protecția migranților care lucrează în străinătate, semnând acorduri bilaterale cu statele din CSI și România.

Una dintre cele mai distrugătoare schimbări de guvern pentru avansarea social-economică și pentru o stabilitate politică de lungă durată, în contextul integrării în Uniunea Europeană, a avut loc în luna decembrie a anului 1999. Acest eveniment a fost cauzat de votul de neîncredere a 58 de parlamentari comuniști, creștin-democrați și independenți, ceea ce a dus la demiterea Guvernului Sturza. Totuși, este important de subliniat că în 1999, pentru prima dată, s-a discutat la nivel guvernamental despre integrarea europeană ca fiind singura soluție viabilă pentru depășirea crizei socio-economice și a instabilității politice din Republica Moldova. În programul de lucru al Guvernului, intitulat „Supremația legii, revitalizarea economică, integrarea europeană", condus de Ion Sturza, care a fost desemnat de Coaliția „Alianța pentru Democrație și Reforme", au fost subliniate obiectivele esențiale pentru politica națională: consolidarea statului ca o entitate democratică și de drept, prevenirea incapacității de plată a țării, realizarea reformelor structurale în economie.

Aceste concepte au fost dezvoltate având în vedere condițiile dificile în care se afla Republica Moldova în acel moment: obligațiile externe depășeau 80% din PIB, exporturile erau extrem de dependente de piața din Federația Rusă, oficial, rata șomajului era de peste 32 de mii de oameni, numărul real fiind de opt ori mai mare, existau probleme legate de corupție; migrarea masivă a forței de muncă [3].

Este extrem de relevant să subliniem că influența Federației Ruse asupra contextului politic din Republica Moldova în perioada căderii guvernului Ion Sturza (1999) a fost pe deplin posibilă și chiar probabilă, având în vedere o serie de factori:

1. Interesele geopolitice ale Rusiei și sprijinul unor entități politice specifice, în special Partidul Comuniștilor din Republica Moldova;

2. Problema nerezolvată din regiunea transnistreană, unde Rusia dispune de forțe armate și își exercită o influență considerabilă, a fost și continuă să fie un puternic mecanism de presiune asupra politicii interne și externe a Republicii Moldova. Este evident că orice administrație de la Chișinău care ar fi dorit să modifice statutul actual sau să adopte o orientare pro-occidentală s-ar fi confruntat cu riscul intensificării conflictului, ceea ce ar fi servit interesele Moscovei;

3. Dependența de resurse energetice, în special de gaze naturale. Această dependență a conferit Rusiei un puternic instrument de presiune economică, ceea ce a avut și implicații politice. Astfel, orice reformă sau apropiere de Uniunea Europeană ar putea fi urmată de amenințarea suspendării livrărilor de gaze sau de creșterea tarifelor, ceea ce a influențat adesea deciziile administrației din Republica Moldova;

4. Forțele politice care susțin Rusia și care ar beneficia de ajutor financiar și informațional din surse externe ar putea exploata crizele interne pentru a obține puterea sau pentru a submina adversarii pro-europeni;

5. Influența mediatică, în special a presei ruse, a avut și continuă să aibă o influență importantă în domeniul informațional din societate, facilitând astfel crearea unei opinii publice eronate și compromiterea elitei politice sau a orientărilor către Uniunea Europeană.

În mod cert, executivul condus de Sturza era văzut ca fiind deschis la reforme și orientat spre vest, având drept scop o integrare economică semnificativă cu țările occidentale. Colapsul său s-a petrecut în contextul unor contradicții interne grave în cadrul legislativului, al eforturilor de combatere a corupției, în special în legătură cu privatizarea combinatului de vinuri și a relațiilor dificile cu președintele Petru Lucinschi.

Reamintim că Petru Lucinschi, înainte de destrămarea URSS, a ocupat funcții înalte în Partidul Comunist, inclusiv cea de Secretar al CC al Partidului Comunist din Tadjikistan. Această experiență sugerează că el era familiarizat cu elitele politice sovietice și ruse, precum și cu modul lor de conducere, care se baza

pe un tip de dictatură „o mișcare arbitrară în dreapta sau în stânga – pedeapsă cu execuție”. La fel este de menționat că Petru Lucinschi avea legături personale cu Federația Rusă, de exemplu, fiul său cel mai mic studia la Moscova în acea perioadă, iar cel mai mare, locuia la Sankt Petersburg. Într-un astfel de context, când forțele politice interne erau slabe, influența externă, în principal cea rusă, a avut un rol semnificativ în intensificarea neînțelegerilor și în instabilitatea ce a condus la schimbarea guvernului.

În luna decembrie a anului 1999, a fost desemnat un nou Guvern condus de Dumitru Braghiș, care a prezentat un program numit „Legalitate, Consolidare și Reforme – pentru Bunăstarea Națiunii”. Prim-ministrul sublinia că condiția socio-economică rămânea a fi gravă, din cauza datoriilor externe acumulate și a dificultăților generate de relațiile cu regiunea transnistreană, țara, fiind împărțită în două sisteme distincte, funcționa cu cadre legislative și metode economice diferite. La fel ca în inițiativele guvernamentale anterioare, se abordau probleme sociale, economice și politice provenite din perioada de tranziție.

Este important de subliniat că, în premieră la nivel guvernamental, se definește un scop esențial în cadrul politicii ce ține de familiale: „susținerea principiului unei abordări integrate în ceea ce privește egalitatea de gen în toate sectoarele vieții economice, sociale și politice, garantarea unui standard adecvat de protecție socială pentru familiile tinere și pentru copiii din familiile expuse la vulnerabilitate socială, analizarea posibilității înființării unui departament dedicat politicilor familiale și egalității de șanse” [4].

Dacă examinăm totuși perioada de activitate a Guvernului condus de Dumitru Braghiș (1999-2001) și abilitatea de a face față influenței post-sovietice, putem să o descriem ca fiind una practică și constrânsă, fundamentată pe aceste aspecte esențiale:

1. *Dependența economică.* Motivul principal al relațiilor strânse a fost o urgență economică evidentă. Rusia a continuat să fie cea mai importantă piață pentru produsele agroalimentare și pentru vinurile din Moldova, fiind de asemenea un furnizor esențial de resurse energetice, având puține alternative. Pentru a stabiliza economia după crize și pentru a răspunde nevoilor fundamentale ale țării, guvernul condus de Braghiș a fost „forțat” să mențină legături economice active cu Moscova;

2. *Conflictul din regiunea transnistreană.* Rezolvarea sau, cel puțin, menținerea păcii în regiunea transnistreană a necesitat un dialog continuu cu Rusia, care a acționat ca un actor central și mediator. Acest factor a influențat fără îndoială direcția politicii externe;

3. *Consensul intern politic.* Spre finalul anilor ,90, o parte considerabilă a spectrului politic și a societății din Moldova tindea spre o colaborare practică cu Rusia și Comunitatea Statelor Independente. Guvernul condus de Braghiș, fiind în perioada de tranziție, nu putea ignora aceste tendințe și dorințe ale votanților;

4. *Experiența politică.* La fel ca mulți dintre cei din generația sa, Braghiș a provenit dintr-un mediu sovietic, ceea ce a facilitat interacțiunea și înțelegerea cu reprezentanții ruși. Astfel, abordarea sa față de Federația Rusă a fost în principal influențată de necesitatea asigurării stabilității economice și de rezolvare a problemelor regionale, dar nu de o orientare ideologică pro-rusă, cum ar fi fost cazul altor partide politice. Cel mai probabil că el a urmărit menținerea funcționalității statului în condiții dificile.

În anul 2001, în urma alegerilor anticipate, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova a câștigat cele mai multe locuri în Parlament, stabilind o majoritate de 71 de deputați. Ca rezultat, a fost constituit un nou Guvern condus de Vasile Tarlev, având ca obiectiv un program intitulat „Renașterea economiei – renașterea țării”. Multe dintre principalele direcții din acest program au fost preluate de la administrațiile anterioare, axându-se pe reformarea justiției, a economiei și a sectorului agricol. Executivul a propus crearea și implementarea unei strategii naționale pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană în același timp cu aderarea la Uniunea Vamală, formată din Rusia, Belarus, Kazahstan și Kîrghîstan. Astfel, între 2001 și 2009, conducerea comunistă a prioritizat extinderea drepturilor legate de statutul special al Găgăuziei, dezvoltarea politicii lingvistice, în special a celei ruse și sprijinirea relațiilor cu țările din CSI [5].

Amintim că Vasile Tarlev (2001 – 2008), Guvernul PCRM, a preluat conducerea bazându-se pe o platformă ce promitea întărirea relațiilor cu Rusia și CSI. Exact în această etapă s-a discutat intens despre „planul Kozak” referitor la regiunea transnistreană, iar interacțiunile economice cu Rusia au atins un punct maxim (înainte de impunerea embargoului rus pe produsele din Moldova). PCRM a fost, în general, cea mai favorabilă pentru Rusia formațiune politică din istoria Moldovei Independente. Zinaida Greceanîi (2008-2009), ca succesor al lui Tarlev și membră a PCRM, a continuat această politică orientată spre a consolida legăturile cu Federația Rusă.

Guvernele care au condus după anul 2009 (Filat, Leancă, Gaburici, Streleț, Filip, Sandu, Chicu, Gavrilița, Recean) au fost orientate spre integrarea europeană (cu excepția guvernului Ion Chicu, care a încercat să echilibreze relațiile, și a perioadei președinției lui Igor Dodon), ceea ce a dus adesea la tensiuni în relațiile cu Rusia, în special pe fondul conflictului transnistrean și al embargourilor comerciale.

Este esențial de subliniat că, sub îndrumarea Maiei Sandu și a Partidului „Acțiune și Solidaritate" (PAS), integrarea în Uniunea Europeană a devenit direcția principală de dezvoltare a Republicii Moldova. O realizare semnificativă a fost obținerea statutului de țară candidată la UE în luna iunie a anului 2022, fiind un moment crucial pentru națiune. În luna decembrie a anului 2023, Uniunea Europeană a hotărât să înceapă negocierile de aderare cu Republica Moldova, confirmând astfel perspectiva sa europeană. Guvernul PAS desfășoară activ reforme în domeniul justiției, combaterea corupției și întărirea statului de drept, elemente fundamentale pentru a avansa în procesul de negociere și capacitatea de a face față provocărilor globale. Acești pași, inclusiv organizarea unui referendum pentru integrarea europeană, ilustrează angajamentul puternic al Republicii Moldova față de parcursul său european, în ciuda dificultăților interne și externe, în special lobbying-ul rusesc.

Un alt element de relevanță istorică, care necesită o analiză distinctă, se referă la noțiunea de „stat capturat", în care instituțiile guvernamentale sunt exploatate în favoarea unor grupuri mici sau oligarhi. Această dinamică a atins limita maximă în anul 2010, când puterea oligarhiei a slăbit bazele democrației și ale statului de drept, având un efect profund asupra stabilității interne și a abilității țării de a face față provocărilor globalizării.

Un exemplu semnificativ al capturării instituțiilor statului în Republica Moldova este creșterea și influența Partidului Democrat din Moldova (PDM), condus informal de Vlad Plahotniuc. Deși PDM a susținut în mod public un mesaj pro-european, adesea acțiunile sale au fost în contradicție cu aceste angajamente. Prin controlul pe care l-a exercitat asupra sistemului judiciar, a procuraturii, a instituțiilor de reglementare și chiar a mass-media, Plahotniuc a reușit să dezvolte o rețea de influență ce a permis manipularea proceselor politice și economice în favoarea sa și a partidului. Acest lucru nu doar a reprezentat un exemplu de corupție de o mare amploare, dar a constituit o subminare sistematică a operațiunilor statului, transformându-l într-un instrument pentru interesele personale.

Consecințele au fost devastatoare. Economia a fost afectată de procese de spălare a banilor și monopoluri, iar credibilitatea cetățenilor în instituțiile statului a scăzut la niveluri alarmante. Furtul miliardului din sectorul bancar, un scandal de mari dimensiuni, a evidențiat fragilitatea extremă a sistemului financiar sub control oligarhic [6].

Această instabilitate cronică a politicii pe plan intern a afectat direct abilitatea Republicii Moldova de a se adapta eficient la globalizare. Prin natura sa, globalizarea implică legături între economii, culturi și societăți, aducând atât șanse, cât și amenințări. O națiune cu instituții slabe, corupte și influențate de interesele oligarhilor nu poate folosi complet beneficiile globalizării, precum atragerea capitalului străin, integrarea în lanțurile de valoare globale sau adoptarea normelor internaționale Dimpotrivă, o astfel de vulnerabilitate face țara susceptibilă la presiuni externe negative, fie că sunt de natură economică, politică sau sunt legate de securitate. Această instabilitate profundă există nu doar pentru a împiedica dezvoltarea economică și democratică, ci și pentru a diminua capacitatea țării de a se adapta într-un context globalizat. Reconstruirea instituțiilor și întărirea statului de drept rămân priorități esențiale pentru viitorul european și bunăstarea Republicii Moldova.

Concluzii

Pentru a face față acestor dificultăți, Republica Moldova trebuie să se axeze pe mai multe direcții strategice esențiale. În primul rând, este important să continue diversificarea surselor energetice și să se integreze pe deplin în piața energetică a Europei. În al doilea rând, este necesară întărirea rezilienței democratice și combaterea amenințărilor hibride, cu un accent special pe dezinformare și pe intervenții politice. În al treilea rând, trebuie create strategii complexe pentru gestionarea migrației, care să vizeze atât menținerea populației, cât și implicarea activă a diasporei în procesul de dezvoltare. Politicienii, indiferent de apartenența lor politică, ar trebui să colaboreze și să ajungă la un acord național în legătură cu aspectele strategice ale

dezvoltării naționale, ceea ce va facilita formarea unor guverne mai solide și mai capabile. Aceasta include o abordare responsabilă în ceea ce privește reglementarea conflictului transnistrean și stabilirea unui dialog cu autonomia Găgăuziei, bazat pe interesele naționale. Implicarea activă a societății civile, care promovează reforme, și sprijinul constant din partea partenerilor internaționali sunt cruciale în acest demers. În concluzie, pentru procesul de integrare în Uniunea Europeană este esențial de a utiliza instrumente de stimulare a reformelor economice ample, de a îmbunătăți mediul de afaceri și de a întări statul de drept.

Referințe bibliografice:

1. Programul Guvernului condus de Andrei Sangheli în anii:1992 – 1994/1994 – 1997. www.legis.md [Accesat: 12.07.2025].
2. Programul de activitate al Guvernului Ion Ciubuc în anii: 1997 – 1998\1998 – 2001. www.legis.md [Accesat: 13.07.2025].
3. Programul de activitate al Guvernului condus de Ion Sturza în anii: 1999 – 2002. www.legis.md [Accesat: 13.07.2025].
4. Programul de activitate al Guvernului condus de Dumitru Braghiș în anii: 2000 – 2002. www.legis.md [Accesat: 14.07.2025].
5. Programul de activitate al Guvernului condus de Vasile Tarlev în anii: 2001 – 2005. www.legis.md [Accesat: 14.07.2025].
6. URSAN, O. *Corruption is killing my country: The Republic of Moldova*, Lissabona, 2024, p. 37.

Date despre autor:
***Oleg URSAN*,** doctorand, Fcultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0001-6869-7949
E-mail: olegursan@yahoo.com

Prezentat: 01.08.2025